

Богдана Шулюк

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ІНВЕСТИЦІЙНА УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Актуальним завданням сьогодення є необхідність забезпечення активної участі громадськості в реалізації партнерських проєктів органів державної влади чи місцевого самоврядування і суб'єктів підприємницької діяльності. Враховуючи те, що метою реалізації проєктів є задоволення життєвих потреб суспільства, до вибору проєкту та здійснення його експертної оцінки необхідно залучити громадськість. Населення повинно бути інформоване про вибір того чи іншого інфраструктурного проєкта, причини відхилення пропозицій приватного партнера щодо бажання інвестувати певну сферу та яку альтернативу пропонують органи влади для вирішення певної проблеми. Водночас громадян варто залучати не тільки в якості експертів задля оцінювання досягнутих результатів, але безпосередньо і до фінансування проєктів ДПП.

Залучення до фінансування проєктів коштів населення є перспективним напрямом розвитку форм фінансового механізму партнерських відносин держави і бізнесу. Форма «державно-приватно-громадського партнерства» дасть змогу долучити суспільство до інвестування соціально значимих проєктів.

Відповідно до рівня та регулярності доходу, стандартів та якості споживання громадяни реалізують різні види інвестиційної поведінки: від консервативної (спрямованої на збереження та примноження активів) до ризикованої (вкладення заощаджень у високодохідні активи). Зважаючи на специфіку згаданої поведінки, громадське інвестування доцільно поділити на пасивне та активне (рис. 1). Характерною особливістю першого є передання активів громадянами на контрактній основі професійним інвесторам (банкам, кредитним спілкам, недержавним пенсійним фондам, інвестиційним фондам, страховим компаніям) та очікування виконання ними взятих зобов'язань. У цьому випадку населення відіграє другорядну роль в інвестуванні проєктів, оскільки головні функції виконують інші суб'єкти.

Натомість другий вид передбачає активну участь громадськості в інвестиційному процесі. Альтернативними способами взяття участі цими суб'єктами у реалізації довгострокових проєктів є інвестиційний краудфандинг, створення кредитно-інвестиційних кооперативів, придбання цінних паперів. Варто зазначити, що перший з них є перспективним способом залучення коштів громадськості у довгострокових проєктах. Він передбачає співробітництво певної частини населення, яка добровільно поєднує власні кошти чи здійснює пошук фінансових ресурсів переважно за допомогою використання можливостей мережі Інтернет, щоб здійснювати інвестування соціально значимих проєктів. Інвестиційний краудфандинг може застосовуватись у вигляді роялті (отримання фінансової винагороди інвесторами залежить від доходів, які генерує проєкт),

акціонерного краудфандингу (передбачає наявність прав інвесторів на отримання визначеної частки бізнесу, тобто певної суми акцій), краудлендингу (так зване «народне кредитування»).

Рис. 1. Види інвестиційної участі населення в реалізації проєктів державно-приватного-громадського партнерства

Джерело: побудовано автором самостійно

Поширення інвестиційного краудфандингу у вітчизняній практиці потребує усунення бар'єрів, які перешкоджають його розвитку. Зокрема, першочерговими заходами є:

– законодавче врегулювання прав, обов'язків і відповідальності учасників інвестиційного краудфандингу;

– створення Інтернет-платформ різної спеціалізації, адже згадані платформи переважно використовуються для реалізації благодійних проєктів. Окрім того, варто передбачити їх функціонування на ліцензійних умовах, що сприятиме добросовісній діяльності інвесторів;

– забезпечення інформаційної відкритості та прозорості функціонування краудфандингових платформ, що дасть змогу підвищити довіру громадськості до такого виду інвестування проєктів. Водночас необхідно розвинути комунікацію між організаторами інвестиційних проєктів та вкладниками задля можливості відстеження останніми процесу реалізації таких проєктів.

На відміну від першого виду активного громадського інвестування, який передбачає здійснення інвестиційної діяльності громадян через мережу Інтернет, другий вид базується на створенні фінансової установи декількома добровільно об'єднаними особами (кредитно-інвестиційного кооперативу) з метою отримання прибутку від наданих кредитів чи інвестованих коштів у проекти ДПП. Крім того, громадяни можуть брати фінансову участь у проектах ДПП шляхом придбання цінних паперів, які емітують органи державної влади чи місцевого самоврядування, приватні партнери чи проектна компанія.

Таким чином, розвиток такої форми фінансового механізму, як «державно-приватно-громадське» фінансування відкриває новий спектр можливостей для залучення коштів громадськості у реалізацію соціально значимих довгострокових проектів. Однак ситуацію ускладнює недовіра громадян до вітчизняної банківської системи, небажання вкладати кошти в ризиковані проекти, що передбачають отримання прибутку в майбутньому. Тому необхідним є створення інформаційного простору для популяризації згаданих інструментів серед населення з метою відновлення довіри та посилення обізнаності населення про особливості їх використання.

Негативний вплив на співпрацю громадян з державою і бізнесом здійснюють непослідовна фінансова політика, нестабільне макроекономічне середовище, недостовірність фінансового прогнозування та планування тощо. Формальне стратегічне планування соціально-економічного розвитку, яке здійснюється в Україні, негативно позначається на результатах реалізації довгострокових проектів. Значні відхилення між прогнозованими і фактичними показниками призводять до підвищення цін на надані послуги, недоотримання очікуваного обсягу прибутку приватним партнером, а також переважно до завчасного припинення терміну дії проекту ДПП. Основними проблемами неефективного функціонування фінансового механізму ДПП є відсутність державного стратегічного документа з визначенням цільових орієнтирів розвитку партнерських відносин держави і бізнесу. Зважаючи на це, доцільним є розроблення і затвердження стратегії розвитку ДПП на загальнодержавному чи місцевому рівні, що спрятиме розвитку важливих об'єктів економічної інфраструктури у довгостроковому періоді, створенню умов для ефективної реалізації партнерських проектів держави і бізнесу з населенням, вирішенню суспільних проблем.

Список використаних джерел:

1. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1805-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 14.01.2023).